

Δεν απομακρυνθήκαμε ποτέ από την εποχή των δουλεμπόρων (το εμπόριο οργάνων σαν κρατική επιχείρηση)

Ο καπιταλισμός προσπαθεί να σπείρει σύγχυση. Αυτό είναι δεδομένο. Η -εκ μέρους του- μυστικοποίηση της συνθήκης γύρω από την οποία κινείται ο κόσμος τα τελευταία 300 χρόνια και λέγεται απόσπαση και κεφαλαιοποίηση υπεραξίας αποτελεί το πιο χειροπιαστό πειστήριο. Η -επίσης εκ μέρους του- επένδυση της συνθήκης αυτής με κανιβαλικές αφαιρέσεις και ιστορικές λαθροχειρίες περί εθνους και πατρίδας δεν κάνει τίποτα περισσότερο από το να συγκαλύπτει την πραγματική φύση της κατάστασης αυτής. Πέρα όμως από τις εθνικιστικές κορώνες που εδώ και 3 αιώνες καλούν τους εργάτες όλου του κόσμου να βγάλουν τα ματάκια τους με τα κεράκια τους, ο καπιταλισμός προσέθεσε στο ρεπερτόριο των βεβαιοτήτων του ακόμα δύο καθησυχασμούς: αυτόν της απεριορίστης και διαρκούς (τεχνολογικής και πολιτιστικής) προόδου και αυτόν της φιλανθρωπίας.

Υπάρχουν πολλές περιοχές του κοινωνικού στις οποίες η πεποίθηση περί απεριορίστης προόδου και η ρητορική της φιλανθρωπίας μπορούν να συναντηθούν. Στο κείμενο αυτό θα ασχοληθούμε με μία που ίσως να μην είναι η πιο χαρακτηριστική αλλά σίγουρα θα αναδυθεί ως τέτοια τα χρόνια που έρχονται. Πρόκειται για την περίπτωση του εμπορίου οργάνων.

Η κεντρική αφήγηση που έχει καθιερωθεί γύρω από το ζήτημα, λέει σε γενικές γραμμές πως οι αματώδεις εξελίξεις στην ιατρική (βλέπε "απεριορίστη πρόοδος") είναι αυτές που έχουν καταστήσει την μεταμόσχευση οργάνων εφικτή, την ίδια στιγμή που η προμήθεια μοσχευμάτων μοιάζει να τροφοδοτείται από τις "γενναίες" προσφορές είτε ζωντανών ανθρώπων (στις περιπτώσεις, κυρίως, μεταμόσχευσης νεφρού που αποτελούν ένα σημαντικό τμήμα των συνολικών επεμβάσεων) είτε σε δωρεές πρόσφατα αποθανόντων που χάρισαν (οι ίδιοι ή οι συγγενείς τους) το σώμα τους στην επιστήμη. Η αλήθεια, ωστόσο, απέχει πολύ από την αφήγηση αυτή. Καταρχάς, όπως με όλα τα πράγματα στον καπιταλισμό, έτσι και στο πεδίο της ιατρικής δεν είναι οι τεχνολογικές/επιστημονικές εξελίξεις που καθόρισαν τις κοινωνικές σχέσεις (στην προκειμένη τη σχέση γιατρού/ασθενή/

δότη) αλλά το αντίθετο. Δηλαδή, το γεγονός πως οι μεταμοσχεύσεις κατέστησαν εφικτές το οφείλουν όχι σε κάποιο επιστημονικό άλμα που συμβαδίζει με τα φιλάνθρωπα αισθήματα των δωτών, αλλά στο ότι υπήρχαν οι κοινωνικές σχέσεις που δημιούργησαν ένα σώμα τέτοιων (με-το-ζόρι) δωτών. Πιο απλά: υπάρχουν άνθρωποι που δεν έχουν άλλο τρόπο για να επιβιώσουν πέρα από το να δώσουν το νεφρό τους κοψοχρονιά. Επίσης: υπάρχουν άνθρωποι που βρίσκονται πεταμένοι σε φυλακές ή ψυχιατρεία, άνθρωποι που έχουν καθηλωθεί σε εμπόλεμες ζώνες και άλλοι που αναγκάζονται να περάσουν τα όποια σύνορα για να βρουν δουλειά ή ζωή των οποίων μπορεί να ειδωθεί μέσα από ένα πρίσμα ανυπαρξίας και οι οποίοι με την κατάλληλη κρατική διαχείριση μπορούν να προμηθεύσουν τα ιατρικά κρεοπωλεία με ζωτικά και μη όργανα όπως καρδιές, πνευμόνια, συκώτια, κόκαλα, ιστούς και πάει λέγοντας.

Φυσικά, το εμπόριο οργάνων δεν διεξάγεται αποκλειστικά μέσα σε συνθήκες κρίσης. Ωστόσο, αν δεχτούμε πως η μοναδική ιδιοκτησία του προλετάριου είναι η εργατική του δύναμη (και πώς αλλιώς θα μπορούσε να είναι άλλωστε;) παράλληλα με το γεγονός πως μέσα σε συνθήκες κρίσης ένα κομμάτι του προλεταριάτου καθίσταται αντιπαραγωγικό για το κεφάλαιο (με την έννοια πως η εργατική του δύναμη δεν μπορεί να αξιοποιηθεί από αυτό και άρα πρέπει να καταστραφεί γιατί περισεύει), τότε μπορούμε εύκολα να δούμε τον τρόπο με τον οποίο το εμπόριο οργάνων μπορεί να αναδυθεί σαν μια νέα κεντρική κερδοφόρα επιχείρηση. Σαν μια νέα περιοχή σκλαβιάς, ένα πρόσφατα αποικιοποιημένο -απ' το κεφάλαιο- πεδίο.

Το ζήτημα είναι τεράστιο και έχει πολλές παραμέτρους που πρέπει να εξεταστούν όπως το νέο νομικό πλαίσιο που τείνει να καθιερωθεί σε διάφορες (πρωτοκοσμικές και μη) χώρες σχετικά με τις μεταμοσχεύσεις, την νέα κοινωνική ηθική που το συνοδεύει αλλά και τις διαδρομές που εκτελούν τα νέα αυτά εμπορεύματα από τους πληβείους στους προνομιούχους του κόσμου τούτου (εν είδει χαρτογράφησης των διαδρομών του κεφαλαίου εν γένει, είτε αυτό συνίσταται σε εργασία, είτε

σε πρώτες ύλες, είτε σε φτηνά εμπορεύματα -με τις διαδρομές αυτές, για κάποιο θαυμαστό λόγο, να ταυτίζονται) αλλά και το ρόλο του κράτους που προσπαθεί κατά κανόνα να πετύχει ένα συγκεκριμένο μεταξύ μαύρης οικονομίας και επίσημα (ή ημιεπίσημα) θεσμοθετημένης πρακτικής για τη διαχείριση του ζητήματος. Στο τεύχος αυτό θα ασχοληθούμε με το τελευταίο αυτό ζήτημα χρησιμοποιώντας σαν μελέτη περιπτώσεως το κράτος του Ισραήλ.

Τον Αύγουστο του 2009 το σουηδικό tabloid "Aftonbladet" δημοσίευσε ένα άρθρο σύμφωνα με το οποίο στο Ισραήλ αφαιρούνταν όργανα από Παλαιστίνιους. Η απάντηση του κράτους του Ισραήλ ήρθε άμεσα κατηγορώντας την εφημερίδα για αντισημιτισμό, το ζήτημα ωστόσο είναι πως η συγκέντρωση οργάνων έχει καταγραφεί επίσημα αποκαλύπτοντας τη συμμετοχή Ισραηλινών αξιωματούχων, γιατρών και υπουργείων. Η Nancy Scherer-Hughes, ιδρύτρια της οργάνωσης Organ Watch, που έχει σαν έδρα το Πανεπιστήμιο του Berkley, κατέθεσε το 2001 πως οι ισραηλινοί αξιωματούχοι επεδείκνυαν εξαιρετική ανοχή απέναντι στο εμπόριο οργάνων περιγράφοντας ένα δίκτυο που έχει οργανωθεί μέσα από τοπικές επιχειρήσεις που συντονίζονται από ένα νοσοκομείο στα προάστια του Τελ Αβίβ και το οποίο διαθέτει χειρουργούς σε Τουρκία, Ρωσία, Μολδαβία, Εσθονία, Ρουμανία και Νέα Υόρκη. Ενδεικτική είναι ειδικά η περίπτωση της Μολδαβίας -της πιο φτωχής ευρωπαϊκής χώρας- με το μεροκάματο να κυμαίνεται στα δύο δολάρια. Ρεπορτάζ του BBC (από την ρεπόρτερ Sue Lloyd Roberts, 2001) ανέφερε πως η γραμμή παραγωγής ξεκινά από τη Μολδαβία ή τη Βραζιλία όπου 30 με 60 άτομα από τις παραγωγόπολεις είχαν μέχρι εκείνη τη χρονική περίοδο πουλήσει το νεφρό τους, με τη συντριπτική πλειοψηφία των οργάνων να καταλήγει σε Ισραηλινούς. Την ίδια στιγμή, είναι δύσκολο να γνωρίζουμε πόσο συχνά οι "δότες" πληρώνονται για την προσφορά τους. Για παράδειγμα, η ισραηλινή εφημερίδα Haaretz ανέφερε την περίπτωση δύο Παλαιστίνιων που συμφώνησαν να παραχωρήσουν το νεφρό τους αλλά μόλις ολοκληρώθηκε η επέμβαση οι διακινητές αρνήθηκαν να τους πληρώσουν.

Огляд преси в Україні

● ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ.

"Повернутий із заробітків... без серця", під таким заголовком ця ж газета розповідає про те, як доведений до відчаю матеріальною скрутою 39-річний хмельничанин подався на заробітки до Ізраїля. А незабаром надійшло страшне повідомлення: помер там від отруєння неясним спиртним напоєм (хоча всі домашні наполегливо твердять, що він ніколи не випивав!). Тіло нещасного заробітчанина повернули в Україну для захоронення. Але патологоанатомічна експертиза з'ясувала, що в ньому відсутнє... серце! Тепер ця жахливо-нелюдська справа розслідується за допомогою Інтерполу... (Укрінформ, 23 листопада).

"Епістрепсе από την ξενιτιά... χωρίς την καρδιά του" - 7/1/02, εφημερίδα Ukrainian Echo.

Το άρθρο αναφέρει την περίπτωση ενός 39χρονου εργάτη από την περιοχή Khmelnytsky της Ουκρανίας, ο οποίος είχε μεταναστεύσει στο Ισραήλ. Ο εργάτης φέρεται να πέθανε από "μολυσμένο αλκοολούχο αναψυκτικό", αλλά όταν το σώμα του επιστράφηκε στην Ουκρανία, οι γιατροί που έκαναν την αυτοψία ανακάλυψαν πως έλειπε η καρδιά. Την υπόθεση ανέλαβε στη συνέχεια η Ιντερπόλ.

Η ιρανική εφημερίδα Tehran Times δημοσίευσε την 1/9/02 άρθρο με τίτλο "Το Ισραήλ σκοτώνει Παλαιστίνιους και κλέβει τα όργανα για μεταμοσχεύσεις" (άρθρα που φυσικά ευνοούνται και λόγω των διακρατικών ανταγωνισμών μεταξύ Ιράν και Ισραήλ). Το άρθρο αναφέρει ότι το κράτος του Ισραήλ παραδέχτηκε πως οι ιατροδικαστές του Abu Kabir αφαίρεσαν τα ζωτικά όργανα 3 Παλαιστίνιων εφήβων που είχαν σκοτωθεί από τον Ισραηλινό στρατό 10, μόλις, μέρες πριν. Ο Υπουργός Υγείας Nessim Dahhan, σε ερώτηση που του απευθύνθηκε στη βουλή απάντησε πως "δεν μπορεί να διαψεύσει το γεγονός ότι ο Ισραηλινός στρατός αφαιρεί τα όργανα των Παλαιστίνιων για να τα χρησιμοποιήσει στη συνέχεια για εκπαιδευτικούς ή μεταμοσχευτικούς σκοπούς".

Ο Yehuda Hiss πριν και μετά. Φυσικά δεν σπαίξει σε κάποια φυλακή. Κατά τη δίωξή του το 2002, παραδέχτηκε μεν πως συμμετείχε στην αφαίρεση οργάνων από 125 πτώματα αλλά κατόπιν παζαρέματος με το κράτος του Ισραήλ, κατάφερε να διατηρήσει τη θέση του διευθυντή παθολόγου στο Ινστιτούτο του Abu Kabir. Ανάμεσα σε όλα τ' άλλα, το βιογραφικό του περιλαμβάνει και τη συμμετοχή του στο πρόγραμμα "Τρομοκρατία και Ιατρική" του Αντιτρομοκρατικού Ινστιτούτου που στεγάζεται στο Ισραηλινό πανεπιστήμιο IDC Herzliya.

Ωστόσο, αυτή δεν είναι η μοναδική περίπτωση εκμετάλλευσης Παλαιστίνιων. Από το ξεκίνημα της Ιντιφάντα του '89 έχουν καταγραφεί εκατοντάδες περιπτώσεις κατά τις οποίες πτώματα νεκρών Παλαιστίνιων από τη Γάζα και τη Δυτική Όχθη επιστρέφονταν για ταφή με τα εσωτερικά ζωτικά τους όργανα να απουσιάζουν -ενώ πολλές φορές δεν επιστρέφονταν καθόλου. Η συνήθης αντιμετώπιση τέτοιων κατηγοριών από την πλευρά του Ισραηλινού κράτους κινούνταν στην γραμμή του αντι-αντισημιτισμού. Ωστόσο, ακόμα και το φιλοπαλαιστινιακό περιοδικό Forward ("Illicit Body-Part Sales Present Widespread Problem" από την Rebecca Dube, 26/8/09) ανέφερε πως οι κατηγορίες αυτές είχαν επιβεβαιωθεί διαμέσω Ισραηλινής κυβερνητικής έρευνας κάποια χρόνια πίσω (βλέπε και sidebar).

Ανάμεσα στο δαιδαλό των φημών, τις καταγγελίες και τα πτώματα η έρευνα της Nancy Schepers-Hughes μπορεί να αποτελέσει έναν οδηγό για να ξετυλίξουμε το νήμα. Η έρευνα της Schepers-Hughes ακολουθεί τη συγκέντρωση οργάνων, ιστών, δέρματος και κοκάλων όπως αυτή εξελισσόταν για πολλά χρόνια στο Ισραηλινό Εθνικό Ιατροδικαστικό Ινστιτούτο (γνωστό και σαν Ινστιτούτο Abu Kabir) υπό τη διεύθυνση του πρώην διευθυντή και νυν επικεφαλής παθολόγου του, Dr Yehuda Hiss. Βασικό μέλημα της ερευνήτριας υπήρξε η καταγγελία του Ισραηλινού Υπουργείου Υγείας και των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας των δύο φορέων που ισχυρίζονται πως η περίπτωση του Abu Kabir υπήρξε απλά μια "εξαιρεση" και πως τέτοια φαινόμενα δεν λαμβάνουν πια χώρα στο Ισραήλ. Και όλα αυτά την ίδια στιγμή που -παρά τις επίσημες καταθέσεις/ καταγγελίες προσωπικοτήτων όπως ο καρβανιάς γιατρός, Chen Kugel το 2010- οι υπεύθυνοι απολαμβάνουν τα προνόμια ενός καθεστώτος ατιμωρησίας. Παραθέτουμε ένα απόσπασμα από το κείμενο της Schepers-Hughes με τίτλο "Σωματικά μέλη και Βιο-πειρατεία" όπως το βρήκαμε στο διαδίκτυο (25/10/10):

"Τον Ιούλη του 2000 και ενώ μελετούσα την αύξηση του οργανωμένου μεταμοσχευτικού τουρισμού που ελεγχόταν από τον υπόκοσμο του Ισραήλ, διεξήγαγα μια επίσημη, μαγνητοφωνημένη συνέντευξη με τον διευθυντή του Ισραηλινού Εθνικού Ιατροδικαστικού Ινστιτούτου, Dr Yehuda Hiss. (...) "Το όνομά μου είναι Yehuda Hiss. Είμαι ειδικός στην εγκληματολογία. Στο Ινστιτούτο ασκούμε ιατροδικαστική και ανατομική παθολογία. Εγώ κάνω και τα δύο. Στο Ισραήλ σε αντίθεση με άλλες χώρες έχουμε ένα μόνο εγκληματολογικό Ινστιτούτο για όλη τη χώρα. Το οποίο είναι πολύ βολικά τοποθετημένο στο κέντρο του Ισραήλ, ώστε η πληθυσμιακή μάζα να βρίσκεται κοντά μας (...) Το Ινστιτούτο είναι το μοναδικό μέρος στο Ισραήλ στο οποίο διεξάγονται πλήρεις αυτοψίες (...). Τώρα όσον αφορά στην αφαίρεση οργάνων τα πράγματα είναι περίεργα. Όταν δούλευα σαν μόνιμος γιατρός στο Tel Hashomer (ένα νοσοκομείο συνδεδεμένο με τις IDF, τις Ισραηλινές ένοπλες δυνάμεις) συνεργαζόμασταν με το στρατό στον οποίο και παρείχαμε δερματικούς ιστούς, καρδιακές βαλβίδες και κερατοειδείς. Εγώ μαζί με δύο άλλους ήμασταν επικεφαλής (...) Τους κερατοειδείς τους θέλανε μάλλον για

τραυματισμούς. Ίσως ήταν ευκολότερο για το στρατό να κάνει τις παραγγελίες σε εμάς (...) φυσικά για την αφαίρεση των οργάνων δεν ζητούσαμε ποτέ την άδεια της οικογένειας (...) στη συνέχεια αρχίσαμε να συλλέγουμε κερατοειδείς από διάφορα Ισραηλινά νοσοκομεία (...) δεν πληρωνόμαστε για την αφαίρεση αλλά πέραμα κάποιες επιδοτήσεις όπως και τον απαραίτητο εξοπλισμό. (...) όλα γίνονταν βέβαια απολύτως ανεπίσημα. Δεν ζητούσαμε ποτέ άδεια από την οικογένεια αλλά οι αφαιρέσεις γίνονταν μόνο από αυτοψίες στις οποίες η οικογένεια είχε συγκατανεύσει (...) Πιο επίσημα άρχισε να γίνεται από το 1995 μέσα σε καθεστώς ημινομιμότητας και αυτό που κάναμε ήταν απλά να ενημερώνουμε τον Υπουργό Υγείας. Πριν το 1995 το ήξερα μόνο εγώ, το Ινστιτούτο και τα ιατρικά κέντρα με τα οποία συνεργαζόμασταν (...)"

Η συνέντευξη αυτή δημοσιοποιήθηκε στο Ισραήλ στις 19/12/2009 στο τοπικό κανάλι Channel 2 αναγκάζοντας πολλούς στρατιωτικούς αξιωματούς αλλά και επισήμους του Υπουργείου Υγείας να παραδεχτούν πως υπήρξε αφαίρεση ιστών και οργάνων από νεκρά σώματα Παλαιστίνιων και Ισραηλινών καθόλη τη δεκαετία του '90, συμπληρώνοντας όμως πως "η πρακτική αυτή έχει πια σταματήσει". Ο Dr Hiss, φυσικά, διέψευσε όλα όσα είχε πει στην συνέντευξη. Ωστόσο, η σκυτάλη των αποκαλύψεων δόθηκε κάποιους μήνες αργότερα στον Dr Chen Kugel (στρατιωτικός και ιατροδικαστής παθολόγος) ο οποίος υποστήριξε πως η κατάσταση ήταν πολύ χειρότερη από αυτήν που εκμυστηρεύτηκε ο Yehuda Hiss. Ο Kugel έπιασε δουλειά στο Ιατροδικαστικό Ινστιτούτο του Ισραήλ το 2000, μετά από πολλά χρόνια που εργαζόταν στις ΗΠΑ και συνειδητοποίησε πως κάτι δεν πάει καλά. Προσπάθησε να απευθυνθεί σε τρεις μόνιμους ιατρούς με σκοπό να συνηθιστούν με τον Hiss, στον οποίο και επεσήμανε πως είναι παράνομο να συλλέγει όργανα και ιστούς χωρίς άδεια. Η συνάντησή πήγε άπατη οπότε και η ομάδα του Kugel έγραψε ένα γράμμα διαμρτυρίας στο Υπουργείο Υγείας το οποίο φρόντισε να δείξει την πυγμή του: απέλυσε τους τρεις γιατρούς και τιμώρησε τον Kugel που διατηρούσε τη στρατιωτική μονιμότητα και δεν μπορούσε να απολυθεί. Ο Kugel, βέβαια, μετά από αυτό το περιστατικό πήγε και τα ξέρασε όλα στον Τύπο: "Τα όργανα πωλούνται στους πάντες: όποιος θέλει ένα όργανο δεν έχει παρά να πληρώσει. Το δέρμα, οι καρδιακές βαλβίδες, τα κόκαλα και οι κερατοειδείς χρησιμοποιούνταν κατά βάση για μοσχεύματα ενώ οι καρδιές, οι εγκέφαλοι και τα συκώτια χρησιμοποιούνταν για έρευνα και παρουσιάσεις στις ιατρικές σχολές". Αν κάποιος ήθελε ακόμα και όλα τα όργανα, μπορούσαν να του τα παραχωρήσουν -χωρίς το πτώμα- για 2.500 δολάρια. Αν και σε γενικές γραμμές τα όργανα μπορούσαν να αφαιρεθούν τόσο από Ισραηλινούς όσο και από Μουσουλμάνους, στρατιώτες ή αντάρτες: η αλήθεια είναι πως και σε αυτήν την περίπτωση την πλήρωναν οι νεοεισερχόμενοι μετανάστες και οι Παλαιστίνιοι. "Οποιοι διαμαρτυρόταν, απλά απελασσόταν και φυσικά οι Παλαιστίνιοι ήταν "ο εχθρός" οπότε ότι και να έλεγαν οι συγγενείς των θυμάτων θεωρούνταν ανυπόστατο ψέμα".